

UNIwersytet
Warszawski

Wydział Neofilologii

Instytut
Anglistyki

Prof. dr hab. Bożenna Chylińska
Zakład Kultury Krajów Anglosaskich
e-mail: b.chylinska@uw.edu.pl

Warszawa, 2 sierpnia, 2019

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Nguyena Van Sang pt. *Relations between the United States of America and Great Britain from the Monroe doctrine to the Mexican-American war, 1823-1846*, napisanej pod kierunkiem naukowym Prof. dr hab. Jolanty Daszyńskiej, Łódź 2019

Przedłożona do oceny rozprawa mgra Nguyena Van Sang, obywatela Wietnamu, zawiera 264 strony, z czego na wywód doktorski, składający się ze wstępu (Introduction), czterech rozdziałów, konkluzji oraz bibliografii (References), przypada stron 248, a pozostałą część pracy stanowią aneksy uzupełniające wywód. Zamierzeniem Autora było przedstawienie stosunków politycznych, ekonomicznych i prawnych pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Wielką Brytanią w latach 1823-1846, tj. od ogłoszenia Doktryny Monroe'a do wojny USA z Meksykiem, obejmujących prezydenturę Jamesa Monroe'a oraz jego następców: Johna Quincy Adamsa, Andrew Jacksona, Martina Van Burena, Johna Tylera i Jamesa Polka. Okres ten, m.in. ze względu na liczne spory terytorialne i konflikty graniczne, zaznaczył się w historii Stanów Zjednoczonych rozwojem norm prawnych oraz procedur dyplomatycznych, które miały istotny wpływ na dalsze funkcjonowanie państwa w sferze polityki zagranicznej.

1. Merytoryczne omówienie rozprawy

Zgodnie z założeniem Autora rozprawa przedstawia najważniejsze czynniki które ukształtowały bilateralne stosunki między imperialną macierzą i młodą republiką, pozwalające Stanom Zjednoczonym na osiągnięcie dość stabilnej pozycji zarówno w konfrontacji z W. Brytanią jak i na forum międzynarodowym. U podstaw tej pozycji znalazła się Doktryna Monroe'a, definiująca zakres polityki zagranicznej w oparciu o podział świata na dwie półkule oraz wyznaczająca na tej podstawie strefy wpływów mocarstw europejskich. Doktryna ta została wkrótce wzbogacona przez amerykańską politykę ekspansjonistyczną i ostatecznie przybrała kształt zgodny z teorią „Boskiego Przeznaczenia” (Manifest Destiny).

Rozdział I pracy przedstawia rozwój stosunków dwustronnych pomiędzy USA a W. Brytanią od Traktatu Paryskiego w 1783 do Doktryny Monroe'a. Autor szczegółowo omawia przyczyny, przebieg oraz konsekwencje Wojny 1812, słusznie uznanej za Drugą Wojnę o Niepodległość Stanów Zjednoczonych. **Rozdział II** przynosi analizę nieuregulowanych przez

Bożenna Chylińska

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Nguyena Van Sang pt. *Relations between the United States of America and Great Britain from the Monroe doctrine to the Mexican-American war, 1823-1846*

Traktat Paryski kwestii terytorialnych oraz dysput granicznych, dotyczących przede wszystkim Oregonu, Teksasu oraz pñ. stanu Maine i Nowego Brunszwiku. Omówiony został również konflikt związany z zajęciem i zniszczeniem przez siły brytyjskie amerykańskiego brygu *Caroline* w 1837 a także sprawa procesu sądowego Aleksandra McLeoda, oskarżonego w 1841 o powiązania z incydem na *Caroline*. Jednak konflikty terytorialne oraz procesy negocjacyjne między oboma państwami w tym niełatwym dla dwustronnych stosunków okresie nie zahamowały przepływu towarów i rozległej wymiany handlowej. **Rozdział III** przedstawia szeroką panoramę Anglo-amerykańskich stosunków handlowych, które obejmowały nie tylko samą Wielką Brytanię, ale faktycznie całe jej imperium, tj. pozostałe kolonie i terytoria w Ameryce Północnej (Kanada) a także Brytyjskie Indie Zachodnie i Wschodnie. Poprzez liczne wykresy oraz dane statystyczne Autor omawia przepływ towarów nie tylko pod kątem asortymentu przewożonych produktów i surowców lecz również ich objętości, tonażu, wielkości przeładunków, jak też ich wartości i procentowego udziału w imporcie i eksporcie według regionów objętych handlem. Autor zwraca uwagę na fakt, iż na wysokie wartości wymiany towarowej pomiędzy USA i np. Brytyjskimi Indiami Zachodnimi w omawianym okresie miała korzystna dla W. Brytanii zmiana amerykańskiej polityki handlowej, np. otwarcie portów, lecz także wprowadzenie przez Amerykanów równości w taryfach celnych na towary zarówno amerykańskie i brytyjskie jak i te pochodzące z innych krajów. Wykresy przedstawiają udział brytyjskich przeładunków morskich w odniesieniu do frachtowców francuskich, niemieckich, czy Hanzeatyckich, wpływających do portów amerykańskich.

Rozdział IV opisuje relacje dwustronne w świetle polityki morskiej, a przede wszystkim w kontekście nagminnie łamanych praw czarnych załóg na statkach niewolniczych. Dokładnie omówione zostały incydenty za czasów Martina Van Burena (jako Sekretarza Stanu, wiceprezydenta i prezydenta w latach 1829-1841), związane ze statkami *Comet* (1831), *Encomium* (1834), *Enterprise* (1835) czy *Creole* a także zabiegi dyplomatyczne w kierunku złagodzenia konfliktów i kontrowersji narastających wokół tych wydarzeń, które u podstaw miały handel niewolnikami, w sytuacji, gdy niewolnictwo zostało już wcześniej zniesione przez Brytyjczyków a ciągle dobrze prosperowało w USA.

2. Uwagi krytyczne: warsztat (odsylacze, cytowania)

Autor pracy zgromadził imponujący materiał bibliograficzny liczący 442 pozycje, z których znaczącą część stanowią teksty źródłowe, choć istotną wadą tego zestawienia jest brak podziału *explicite* na źródła pierwsze i pozostałe. Rozdziały zostały opatrzone skrupulatnymi przypisami oraz rozległymi notkami erudycyjnymi, w których dokładnie wyjaśnione oraz uzupełnione zostały różne elementy wywodu. Jednak zastrzeżenia może budzić dość ułomne korzystanie z tekstów źródłowych w dość licznych przypadkach. W wielu z nich podejrzewam cytowanie pośrednie, ponieważ cytaty nie mają sensu i nie zawsze jest to sprawa małej biegłości

Bożenna Chylińska

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Nguyena Van Sang pt. *Relations between the United States of America and Great Britain from the Monroe doctrine to the Mexican-American war, 1823-1846*

językowej Doktoranta. Np. wyrwane z kontekstu, zniekształcone pytanie w cytacie na s. 80, przypis 330: „Barlow Hoy [...] said: ‘If the United States should be suffered to wrest Texas from Mexico and to take possession of it?’ ”, a to bez żadnego zdania poprzedzającego brzmi bez sensu. W źródle jest: „What, let him ask, would be the consequences if the United States should be suffered to wrest the Texas from Mexico, and to take possession of it?” Doktorant podaje jako źródło transkrypt Hansarda z debaty (Parliamentary Debates) lecz zapewne cytuje ze źródła, które cytuje Hansarda w umiejętny sposób, np. poprzedzając ten fragment pytania jakąś stosowną frazą wstępną. Inny urwany i brzmiący mało sensownie cytat, s. 81, # 337 (z listu J. Hamiltona do Foxa z 20 maja, 1839): „If Great Britain having her supply of cotton insured to her from the fertile plains of Texas [...] exempt from the caprice of your relations with the United States” [koniec cytatu]. Trzeba było zacytować poprzednie zdanie, żeby nadać cytowaniu jakiś sens: „I will say nothing of the vast advantages, because they must strike you with great force. If Great Britain having her supply” [chodziło o uzasadnienie dlaczego W. Brytania powinna być mediatorem w sporze pomiędzy Teksasem i Meksykiem]. Doktorant trochę niejasno podaje źródło – „List Hamiltona [...], op. cit.”, ale nie dopatryłam się jakie większe źródło ma na myśli, może *Diplomatic Correspondence*, lecz nie ma informacji, a list Hamiltona jest cytowany, moim zdaniem, pierwszy raz. Kolejny ułomny cytat (z tego samego źródła), s. 81, # 338: „Hamilton also presented that Texas ‘to be an immense consumer ...’”. Należy tak cytować, żeby powstałe zdanie miało sens.

Jeszcze inny, jeden z wielu zniekształconych cytatów, który może potwierdzać przypuszczenia, że Autor cytuje za źródłem pośrednim (s. 51, # 212) to propozycja George’a Canninga dotycząca zakazu kolonizacji w Ameryce Łacińskiej, która w przedstawionym w pracy kształcie brzmi bez sensu. Punkt 1), jest: „We conceive the recovery of Colonies by Spain to hopeless”; powinno być: „We conceive the recovery of the Colonies by Spain to be hopeless”. Punkt 3), jest: „We are, however, no means disposed ...”; powinno być: „We are, however, by no means disposed...”. Punkt 4) [Doktorant, być może za źródłem pośrednim, podaje numer 3, czyli są dwa numery 3], jest: „We aim not at the procession (sic) of ...”; powinno być: „We aim not at the possession of ...”. Poza elementem językowym wyłania się tu jednak również element niestaranności, o tyle niestosowny, że uzupełniające notki erudycyjne oraz zawarte w nich liczne cytowania stanowią poważną część pracy, wymagały więc staranniejszego opracowania merytorycznego, językowego i edytorskiego.

Podobna niestaranność cechuje przypisy. Zastosowana metoda ich sporządzania na pewno nie istnieje w piśmiennictwie w języku angielskim, gdzie niezależnie od obranego stylu małe źródła, w zbiorach, lub gazetach/czasopismach, zapisuje się w cudzysłowach a książki, nazwy gazet i czasopism kursywą (*italics*). Ale nawet trudno powiedzieć, żeby zapis źródeł był specyficznie „polski”, stanowi on bowiem swoisty konglomerat różnych zapisów referencyjnych, natomiast *Ibid./Ibidem* często stosowane są błędnie (tak jak na s.66). To jest oczywiście najmniejszy problem. Poważnym problemem jest niezgodny z obyczajem

Bożenna Chylińska

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Nguyena Van Sang pt. *Relations between the United States of America and Great Britain from the Monroe doctrine to the Mexican-American war, 1823-1846*

akademickim brak – zarówno w przypisach jak i w bibliografii (nie wiadomo dlaczego nazwanej „References”) – wydawców dzieł, a nawet, bardzo często, miejsc wydania w rozumieniu akademickim, nie można bowiem uznać za miejsce wydania np. całego stanu, czy nawet państwa. Dla przykładu: Michigan (22), Virginia (s.32), Connecticut (35), Maine (104), Washington (165) – trudno zresztą zgadnąć, czy chodzi o stan czy o miasto, Mississippi (183), California (51, 194), Maryland (194), Massachusetts (46) i dziesiątki innych tego rodzaju zapisów. Czyli zostaje tylko rok. Dotyczy to zarówno publikacji starszych, np. XIX-wiecznych, jak i XXI-wiecznych. Zajmuję się m.in. XVI i XVII wiekiem i zawsze udaje mi się zidentyfikować zarówno miejsce wydania jak i wydawcę. Czyli te braki należy przypisać niedbałości Doktoranta.

3. Język

We wstępie (s.8) Autor wyznaje, że największym problemem przy pisaniu rozprawy był dla Niego przede wszystkim język polski, a następnie język angielski; odkrył też, że wszystkie powiązane z tematem rozprawy źródła wydane w Wietnamie są w języku wietnamskim. Odczułam boleśnie te językowe dylematy Doktoranta czytając pracę. Przede wszystkim Pan Nguyen Van Sang ma niewielkie pojęcie o gramatyce angielskiej, zwłaszcza o czasach, które są zasadnicze dla zrozumienia tekstu w dużo większym stopniu, niż słowa, a czasów, przynajmniej kilku podstawowych można się przecież nauczyć. Całkowity brak znajomości czasu Present Perfect Tense, i niesłuszne traktowanie go jako czasu przeszłego powodują, że część pracy jest mało czytelna. Za modelowy przykład bezradności czytelnika wobec tego tekstu można uznać fragment na s. 182: „**Since** 1807, the United States and Great Britain **have** all **declared** their abolition of the slave trade. The two countries have operated to search the illegal slave trade along the coast of Africa and the Caribbean Sea.” Czyli w świetle powyższej tezy, określone powyżej państwa w dalszym ciągu szukają handlarzy niewolników, penetrując wybrzeża Afryki i Karaibów. Inny przykład (s.189): „Since September 1838, the two countries have begun discussing specific issues related to compensation for the slaves lost on the *Comet* and *Encomium* ships”. Powyższa myśl świadczy o tym, że do dziś dyskutują. Natomiast fragment na s. 11 jest wyraźną zapowiedzią rychłego upadku Stanów Zjednoczonych: „Since the separation of politics between the United States and Great Britain have existed many unresolved sensitive issues, the political future of the United States is not guaranteed” – tak wygląda **fantastyka akademicka**, kiedy przy relacjonowaniu wydarzeń z przeszłości stosuje się czas terażniejszy. Przytoczyłam te przykłady (jedne z wielu), aby udowodnić, że często trudno oddzielić błędy językowe od warstwy merytorycznej wywodu, ponieważ zaburzają one jego tok i tworzą wątpliwości, czy Autor pracy na pewno wie, o czym pisze.

Doktorant konsekwentnie unika stosowania przedimków (the), bardzo ważnych w języku, w którym pisze pracę. Na pewno jest to problem osób nieanglojęzycznych, jednak jeśli np. w rozdziale IV Autor ma do czynienia ze statkami, które wraz z nazwami występują w pracy w

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Nguyena Van Sang pt. *Relations between the United States of America and Great Britain from the Monroe doctrine to the Mexican-American war, 1823-1846*

kilkudziesięciu przypadkach, a przecież „the” zawsze i wyraźnie występuje przy nich w źródłach, to dlaczego uparcie je pomija (choć kilka razy, zapewne przypadkiem, je uwzględnia)? Podobnie traktowane są nazwy rzek, które, skupione dziesiątki razy na niewielkim obszarze tekstu, tylko w kilku przypadkach skłoniły Autora do poprzedzenia ich przedimkiem. Pomijam już całą „epopeję” związaną z „British West Indies”, którym Doktorant odmawia „the”, mimo, że we wszystkich źródłach, nawet w ich tytułach, przedimek jest wyraźnie widoczny. Natomiast jest np. „the Great Britain” (36, 71), czy „the Rush” (39). Świadczy to o pośpiechu, niestaranności oraz zupełnym braku refleksji językowej.

Podobną niedbałość i bezrefleksyjność stwierdzam np. w licznych przypadkowych powtórzeniach, które są świadectwem tego, że Autor nie czytał swojej pracy po jej wydrukowaniu i być może zdał się wyłącznie na ewentualnego weryfikatora, który mógł również nie być biegły językowo: „His Majesty The King of Great Britain of Great Britain” (65), „The United States and the United States each had their own views ...” (101), „The Ununited relationship between Massachusetts and Massachusetts with the United States Government ...” (111), „[...] the United States was in the United States presidential election” (94) i in.

Muszę zwrócić uwagę na niesłusznie używane przez mgra Nguyena Van Sang pojęcia „państwo-kraj-naród” (**state-country-nation**) jako pojęcia równoznaczne, np. „Texas became part of the United States [...] as an independent nation” (96), „keeping Texas as an independent nation” (79), „relationship between the two countries as independent nations” (21), „The United States was a young nation” (21). Ani państwu ani krajowi nie można przypisać cech narodu, tak więc naród to nie jest ani państwo ani kraj. Nie zawsze też pojęcie „państwo” można zastąpić pojęciem „kraj”. Doktorant napisał pracę o polityce a w polityce obowiązuje termin „państwo” a nie kraj. Fraza „a young country” (np. 61) w odniesieniu do USA jest niesłuszna, ponieważ kraj był już stary, tylko państwo (republika) było młode.

Przy okazji pojęć chciałabym także odnieść się do pojawiających się w rozprawie dość niezwykłych sformułowań definiujących pewne wysokie amerykańskie i brytyjskie urzędy państwowe. Doktorant zadziwił mnie swoją inwencją w nazewnictwie tych urzędów, np. „the Minister of the United States in England” (42) to trochę zdeformowany „ambasador amerykański w Anglii” [the Minister of the United States to England]; „British Secretary of the Ministry of Foreign Affairs” (50), to już swoisty kalambur, połączenie brytyjskiego Ministra Spraw Zagranicznych (Minister of Foreign Affairs) z amerykańskim Sekretarzem (czyli ministrem) Stanu (Secretary of State), oznaczającym dokładnie to samo; „Secretary of Ministry of Foreign Affairs” (56) – to samo co powyżej, tylko gorzej ze względu na brak przedimka. I jeszcze jeden twór: „William Pitt Preble was [...] the United States Secretary of State to the Netherlands” (103), czyli Minister Spraw Zagranicznych Stanów Zjednoczonych na służbie w Niderlandach! To są uwagi merytoryczne, a nie językowe; Autor doktoratu o polityce USA powinien znać fundamentalne instytucje amerykańskie.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Nguyena Van Sang pt. *Relations between the United States of America and Great Britain from the Monroe doctrine to the Mexican-American war, 1823-1846*

4. Podsumowanie

Praca zawiera bardzo dużo błędów na wielu różnych poziomach wywodu, ujawniając niestaranność i często brak panowania nad tekstem, ale nie są to błędy zasadniczo zmieniające przedstawiany porządek historyczny, zresztą nie mogę się odnieść do wszystkich, może nawet światłych myśli ponieważ musiałabym je najpierw zrozumieć. Nie podobają mi się również tytuły rozdziałów, z których każdy jest kopią tytułu całej pracy z dodatkiem kilka słów kluczowych; uważam to za kolejny przykład niechęci Doktoranta do przeczytania własnego tekstu i podsumowania treści zawartych w kolejnych rozdziałach oraz ich wysublimowanego ujęcia w formie tytułów. Jednak tytuły rozdziałów, jeśli są czytelne – a takie są – pozostają sprawą estetyki Autora.

5. Oczekiwane efekty kształcenia

Swoją recenzję rozpocząłam wyczerpującym opisem zawartości merytorycznej pracy. Wynika z niego jednoznacznie, że rozprawa mgra Nguyena Van Sang ma walor poznawczy, zawiera konsekwentną linię wywodu akademickiego, prowadzącą do odpowiedzi na szczegółowe pytania i problemy, które Autor sformułował we wstępnej fazie pracy. Opiera się ona na imponującej liczbie i merytorycznie bibliografii, obejmującej archiwalny materiał źródłowy, nieoceniony w opracowywaniu tego rodzaju tematów. Praca poddaje konsekwentnej, krytycznej analizie oraz syntezie zarówno dynamiczne procesy rozwoju młodej republiki jak i stopniowe, metodyczne budowanie silnego statusu państwowego na arenie międzynarodowej w celu uzyskania jak najlepszej pozycji negocjacyjnej i dyplomatycznej w dobie poważnych konfliktów terytorialnych i długotrwałych sporów granicznych.

Wobec powyższego stwierdzam, że praca Pana mgra Nguyena Van Sang spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim i wnoszę o dopuszczenie jej do dalszych etapów przewodu.

